

Sygn. akt: I ACa 796/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 maja 2013r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Dorota Ochalska - Gola
Sędziowie:	SSA Anna Beniak (spr.) SSO (del.) Joanna Walentkiewicz - Witkowska
Protokolant:	Stażysta Agata Józwiak

po rozpoznaniu w dniu 20 maja 2013r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **J. G. (1)**

przeciwko **(...) Spółce Akcyjnej w Ł.**

o zapłatę zadośćuczynienia i rentę

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 9 maja 2012r. sygn. akt I C 687/08

I. z apelacji powódki zmienia zaskarżony wyrok w pkt 1, 2, 3 i 5 następująco:

A. pkt 1 nadaje treść:

"1. zasądza od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w Ł. na rzecz J. G. (1) następujące należności:

a) kwotę 103.500 (sto trzy tysiące pięćset) zł tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami w zakresie kwoty 50.000 (pięćdziesiąt tysięcy) zł od dnia 1 listopada 2007 r. do dnia zapłaty, a zakresie kwoty 53.500 (pięćdziesiąt trzy tysiące pięćset) zł od dnia 7 grudnia 2007 r. do dnia zapłaty;

b) kwotę 7.410 (siedem tysięcy czterysta dziesięć) zł tytułem skapitalizowanej renty na zwiększone potrzeby za kres od 1 września 2008 r. do 31 maja 2013 r.;

c) kwotę po 130 (sto trzydzieści) zł miesięcznie tytułem renty na zwiększone potrzeby płatnej do 10-go dnia każdego miesiąca, poczynając od 1 czerwca 2013 r. i na przyszość;"

B. punkty 3 i 5 zmienia w ten tylko sposób, że w punkcie 3 kwotę 1446,80 zł podwyższa do kwoty 2025,52 (dwa tysiące dwadzieścia pięć 52/100) zł, a w punkcie 5 kwotę 6.034,47 zł podwyższa do kwoty 6.568 (sześć tysięcy pięćset sześćdziesiąt osiem) zł;

II. oddala apelację strony pozwanej w całości, a apelację powódki w pozostałej części;

III. zasądza od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w Ł. na rzecz J. G. (1) 792 (siedemset dziewięćdziesiąt dwa) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym;

IV. nakazuje pobranie na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Łodzi od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w Ł. kwotę 445,50 czterysta czterdzieści pięć 50/100) zł, tytułem brakującej opłaty od uwzględnionej części apelacji, której powódka nie miała obowiązku uiścić;

V. nakazuje pobranie na rzecz Skarbu Państwa Sądu Apelacyjnego w Łodzi od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w Ł. kwotę 210,08 (dwieście dziesięć 08/100) zł tytułem zwrotu kwoty tymczasowo wyłożonej na poczet kosztów opinii biegłego;

VI. nie obciąża powódki kosztami od oddalonej części apelacji.

Sygn. akt I ACa 796/12

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Łodzi:

1. zasądził od (...) Spółki Akcyjnej w Ł. na rzecz J. G. (1) kwotę 103.500 zł, tytułem zadośćuczynienia, z ustawowymi odsetkami płatnymi następująco :

a) od kwoty 50.000 zł od dnia 1 listopada 2007 roku do dnia zapłaty;

b) od kwoty 53.500 zł od dnia 7 grudnia 2007 roku do dnia zapłaty;

2. oddalił powództwo w pozostałej części;

3. zasądził od (...) Spółki Akcyjnej w Ł. na rzecz J. G. (1) kwotę 1.446,80 zł (jeden tysiąc czterysta czterdzieści sześć złotych osiemdziesiąt groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu;

4. nie obciążył powódki nieuiszczonymi kosztami sądowymi w zakresie oddalonej części powództwa;

5. nakazał pobranie od (...) Spółki Akcyjnej w Ł. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Łodzi kwotę 6.034,47 zł (sześć tysięcy trzydzieści cztery złote czterdzieści siedem groszy) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych w zakresie uwzględnionej części powództwa.

Powyższy wyrok zapadł na podstawie poczynionych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych, które Sąd Apelacyjny podzielił i przyjął za własne, a z których wynika, że dniu 9 marca 2007 r. około godziny 9,50 na 254 km drogi nr (...) pomiędzy miejscowościami L. i R. wydarzył się wypadek drogowy. Kierujący samochodem marki F. (...) (tzw. więźniarką) P. K. jadać prostym odcinkiem drogi nr (...), z nieustalonych przyczyn zjechał w kierunku lewej strony; drogi, gdzie uderzył w lewy bok jadącego w kierunku przeciwnym ciągnika rolniczego z przyczepą, którego kierujący A. R. uprzednio włączył się do ruchu z drogi polnej, skręcając w prawo na drogę nr (...).

Powódka była konwojowana w samochodzie marki F. (...), jechała na siedzeniu dla pasażera. Samochód F. (...), którym kierował P. K. ubezpieczony był w zakresie odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych w pozwanym towarzystwie ubezpieczeń.

Po wypadku powódka do dnia 19 marca 2007 r. przebywała na Oddziale (...) Wojewódzkiego Szpitala (...) w L.. Rozpoznano u niej złamanie kręgosłupa trzonu L 1, uraz głowy, wstrząśnienie mózgu, złamanie łuku jarzmowego, złamanie górnej ściany zatoki szczękowej lewej i ściany bocznej oczodołu lewego. Złamanie kręgosłupa zaopatrzone w gorsecie Jevette^(?)a. Powódka nie wyraziła zgody na leczenie operacyjne łuku jarzmowego. Powódka została wypisana do domu z zaleceniem kontroli w poradni ortopedycznej za 6 tygodni i chodzenia w gorsecie.

Orzeczeniem z dnia 22 czerwca 2007 r. powódka została zaliczona do osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności o charakterze okresowym na czas do 10 lipca 2010 r. Pismem z dnia 1 października 2007 r. została zgłoszona szkoda osobowa i zgłosił ubezpieczycielowi żądanie wypłaty zadośćuczynienia w kwocie 50.000 zł i kosztów leczenia w kwocie 65,34 zł. W dniu 6 grudnia 2007 r. do ubezpieczyciela wpłynęło pismo powódki z żądaniem wypłaty kwoty 150.000 zł.

Wyrokiem z dnia 26 listopada 2007 r., wydanym w sprawie sygn. akt II K 301/07 Sąd Rejonowy w Lesznie uznał P. K. za winnego tego, naruszył podstawowe zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym i z nie dających się ustalić przyczyn, zjechał na przeciwległy pas ruchu jezdni, gdzie uderzył w prawidłowo jadący w kierunku przeciwnym ciągnik rolniczy, którym kierował A. R., w wyniku czego konwojowana w radiowozie J. G. (1) doznała obrażeń ciała y i za to wymierzył P. K. karę 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem na okres 3 lat.

Przed wypadkiem powódka była osobą zdrową, nic jej nie dolegało. W wypadku doznała uogólnionego urazu obejmującego obrażenia głowy ze złamaniem kości jarzmowej lewej i ściany bocznej oczodołu lewego i górnej ściany zatoki szczękowej lewej. Podczas urazu nie doszło do powstania obrażeń tkanki mózgowej.

Uraz dotyczył także kręgosłupa lędźwiowego i polegał na złamaniu kompresyjnym trzonu kręgu LI bez przemieszczenia odłamów do światła kanału kręgowego i kompresji struktur wewnątrzkanałowych. Powódka leczona była zachowawczo, a terapia polegała na usztywnieniu zewnętrznym w gorsecie Jevette'a. Nie wyraziła zgody na operacyjną korekcję złamanej kości jarzmowej po stronie lewej. Po wypisie ze szpitala powódka leczyła się ambulatoryjnie w miejscu zamieszkania.

Procentowy uszczerbek na zdrowiu w związku z wypadkiem z punktu widzenia neurochirurga wyniósł:

10% z pkt 2 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 18.12.2002 r.,

15% z punktu 90a,

10% z punktu 94c - łącznie 35%.

Po wypadku powódka wymagała pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życia codziennego przez okres około 2 miesięcy w wymiarze do 2 godzin dziennie.

Zakres cierpień, zarówno psychicznych jak i fizycznych związanych z odniesionymi obrażeniami był znaczny przez okres około 2 miesięcy, później rozmiar cierpień miał umiarkowane natężenie. Rokowania na przyszłość są dość dobre, obrażenia tkanek miękkich i złamanie kości twarzoczaszki, poza defektem kosmetycznym i niewielkim zaburzeniem funkcjonalnym w zakresie czucia powierzchniowego, nie pozostawiły istotnych, z punktu widzenia neurochirurga, następstw, a złamanie kręgosłupa także uległo wygojeniu. Należy jednak przypuszczać, że uraz kręgosłupa ze złamaniem, w istotny sposób wpłynie na stan funkcjonalny tego narządu w przyszłości. Naturalnie przebiegające zmiany zwyrodnieniowe mogą występować ze zwiększoną intensywnością i wymagać leczenia specjalistycznego, głównie rehabilitacji, w tym leczenia uzdrowiskowego.

Z psychiatrycznego punktu widzenia następstwem wypadku było wystąpienie u powódki zaburzeń adaptacyjnych lękowo - depresyjnych. Długotrwały uszczerbek na zdrowiu powódki wynosi 8% z punktu 10 a Rozporządzenia. Rozmiar cierpień psychicznych powódki związanych z wypadkiem był znaczny. Rokowanie na przyszłość odnośnie stanu psychicznego powódki jest raczej pomyślne. Istnieje szansa, że w przyszłości występujące u powódki

zaburzenia emocjonalne związane z wypadkiem ulegną redukcji. Wskazane jest podjęcie przez powódkę leczenia psychiatrycznego. Z psychiatrycznego punktu widzenia powódka nie wymagała opieki osób trzecich.

U powódki występuje niewielkie osłabienie w zakresie koncentracji uwagi, a także zakłócenia funkcji poznawczych przejawiające się niewielkim osłabieniem w zakresie zapamiętywania bezpośredniego słuchowego i wzrokowego. U powódki występują również zaburzenia emocjonalne o łagodnym nasileniu pozostające w związku z doznanym urazem. Powódka z powodu zaburzeń emocjonalnych oraz poznawczych nie wymagała pomocy osób trzecich od chwili wypisu ze szpitala.

W wyniku wypadku w dniu 9.03.2007 r. u powódki doszło do urazu twarzoczaszki ze złamaniem kości szczęki po stronie lewej z przemieszczeniem odłamów kostnych. Spowodowało to trwałe uszczerbek na zdrowiu, który wynosi 5% z punktu 24a Rozporządzenia.

Sąd pominął dowód z opinii biegłych: specjalisty chorób oczu, ortopedy, laryngologa oraz chirurga plastycznego z uwagi na to, że powódka bez usprawiedliwienia nie zgłosiła się na badania (pięciokrotnie do specjalisty chorób oczu, raz do ortopedy, dwukrotnie do laryngologa, raz do chirurga plastycznego).

Sąd pominął dowód z przesłuchania powódki w charakterze strony z uwagi na to, że powódka wezwana na rozprawę w dniu 20 kwietnia 2012 r. do osobistego stawienia celem przesłuchania nie stawiła się i nie usprawiedliwiła swojej nieobecności w sposób przewidziany przepisami.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy uznał, że rozpoznawanej sprawie zdarzeniem rodzącym odpowiedzialność odszkodowawczą strony pozwanej jest wypadek drogowy z dnia 9 marca 2007 r. w konsekwencji, którego powódka J. G. (1) doznała licznych obrażeń ciała. Sprawca przedmiotowego wypadku drogowego kierował samochodem ubezpieczonym od odpowiedzialności cywilnej u pozwanego. Przepis art. 436 KC stanowi, iż samoistny posiadacz mechanicznego środka komunikacji poruszany za pomocą sił przyrody ponosi odpowiedzialność za szkodę na osobie lub mieniu, wyrządzoną komukolwiek przez ruch tego pojazdu. Z uwagi na umowę ubezpieczenia majątkowego od odpowiedzialności cywilnej łączącą sprawcę wypadku z (...) S.A. w Ł. to strona pozwana zobowiązana jest do zapłaty zadośćuczynienia za szkodę wyrządzoną osobie trzeciej, względem której odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczający (art. 822 § 1 k.c.).

Strona pozwana nie kwestionowała zasady swojej odpowiedzialności za skutki wypadku, jakiemu uległa J. G. (1) dnia 9 marca 2007 roku, natomiast sporna między stronami była wysokość dochodzonych przez powódkę roszczeń.

Podstawę prawną roszczenia o zadośćuczynienie stanowi przepis art. 445 § 1 k.c. w związku z art. 444 § 1 zd. 1 k.c., w myśl którego w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia Sąd może przyznać poszkodowanemu odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę. Choć pojęcie „sumy odpowiedniej” ma charakter nieo określony, tym niemniej w orzecznictwie wskazuje się kryteria, którymi należy się kierować przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia, a mianowicie to, że musi ono mieć charakter kompensacyjny, a więc musi przedstawiać odczuwalną wartość ekonomiczną, nie będącą jednakże wartością nadmierną w stosunku do doznanej krzywdy, utrzymaną w granicach odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa każdorazowo określaną w kontekście materiału dowodowego sprawy.

W świetle powyższego na gruncie rozpoznawanej sprawy przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia uwzględniono szereg następujących okoliczności. Przede wszystkim zasadnicze znaczenie miał charakter i rozmiar obrażeń doznanych przez powódkę: rozmiar jej cierpień fizycznych i psychicznych. Powódka doznała w wypadku poważnych obrażeń ciała skutkujących hospitalizacją przez prawie dwa tygodnie.

W związku i odniesionymi obrażeniami powódka miała trudności w wykonywaniu czynności życia codziennego i potrzebowała pomocy osób trzecich przez okres około dwóch miesięcy Ponadto towarzyszyły jej dolegliwości bólowe. Ustalając wysokość zadośćuczynienia sąd wziął również pod uwagę rozmiar trwałego i długotrwałego uszczerbku na zdrowiu powódki oceniony przez biegłego neurochirurga łącznie na 35 % (uszczerbek trwały), przez biegłego chirurga

szczętkowego na 5 % (uszczerbek trwały) i przez biegłego psychiatrę na 8% (uszczerbek długotrwały) oraz związany z tym rozmiar cierpień fizycznych i psychicznych.

W toku postępowania likwidacyjnego strona pozwana wypłaciła powódce kwotę 32.500 zł tytułem zadośćuczynienia. W konsekwencji, uwzględniając powyżej przedstawione okoliczności, należało uznać, że zadośćuczynienie w łącznej kwocie 136.000 zł jest w pełni uzasadnione i adekwatne do poniesionej przez powódkę krzywdy. Zatem, dochodzone przez powódkę dalsze zadośćuczynienie należało uwzględnić w zakresie kwoty 103.500 zł, biorąc pod uwagę kwotę wypłaconą wcześniej przez pozwanego (136.000 - 32.500+103.500). W pozostałym zakresie roszczenie o zadośćuczynienie podlegało oddaleniu jako zbyt wygórowane i takie, które nie zostało udowodnione.

Ponadto powódka dochodziła kwoty 2.000 zł tytułem comiesięcznej renty, podając iż pozostaje pod stałą opieką lekarską i z tego tytułu ponosi dodatkowe wydatki, w tym także na zabiegi i lekarstwa.

Podstawą prawną roszczenia powódki jest w tym zakresie przepis art. 444 § 2 k.c., zgodnie z którym, jeżeli poszkodowany utracił całkowicie lub częściowo zdolność do pracy zarobkowej albo zwiększyły się jego potrzeby lub zmniejszyły widoki powodzenia na przyszłość, może żądać od zobowiązanego do naprawienia szkody odpowiedniej renty. Warunkiem jednak koniecznym do przyznania renty, w każdej z tych trzech wymienionych sytuacji jest powstanie szkody wyrażającej się w zwiększonych wydatkach lub zmniejszonych dochodach.

Powódka, reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika, nie sprecyzowała jakie wydatki miałyby uzasadniać zasądzenie renty w dochodzonej wysokości, nie udowodniła tego roszczenia w żaden sposób.

Podstawy do zasądzenia renty nie dają również wydane w sprawie opinie biegłych. Zgodnie z opinią biegłego neurochirurga wymiar godzinowy potrzebnej powódce opieki wynosił: 2 godziny dziennie przez pierwsze 2 miesiące po opuszczeniu szpitala - a więc od połowy marca 2007 r. do połowy maja 2007 r.

Rzecz jednak w tym, iż z pozwu nie wynika aby powódka dochodziła renty za okres wsteczny (przed wniesieniem pozwu). Pozew został wniesiony we wrześniu 2008 r., a zatem należy przyjąć (w braku odmiennego w tym zakresie stanowiska powódki), że powódka domagała się jedynie renty na przyszłość - począwszy od daty wniesienia pozwu. W tym okresie konieczność korzystania przez powódkę z pomocy osób trzecich nie została udowodniona.

Biegły neurochirurg nie stwierdził, aby powódka w dalszym ciągu potrzebowała pomocy osób trzecich, pozostali biegli stwierdzili, że z punktu widzenia ich specjalności powódka w ogóle nie potrzebowała pomocy osób trzecich. Nie została także udowodniona konieczność ponoszenia przez powódkę kosztów leczenia czy też innych wydatków pozostających w związku z przedmiotowym wypadkiem. Roszczenie o zasądzenie renty podlegało zatem oddaleniu w całości.

W zakresie żądania zasądzenia odsetek sąd zważył, iż termin spełnienia świadczenia przez dłużnika, którym jest zakład ubezpieczeń, w ramach ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych, oznaczony jest przez przepis art 14 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. Nr 124, póź. 1152 ze zm.), zgodnie z którymi zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowanie w terminie 30 dni licząc od dnia złożenia przez poszkodowanego lub uprawnionego zawiadomienia o szkodzie.

Jedynie w przypadku, gdyby wyjaśnienie w powyższym terminie okoliczności niezbędnych do ustalenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości odszkodowania okazało się niemożliwe, odszkodowanie wypłaca się w terminie 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe (...). W rozpoznawanej sprawie nie zachodziły żadne szczególne okoliczności, które uniemożliwiłyby stronie pozwanej wyjaśnienie okoliczności koniecznych do ustalenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości świadczenia, a tym samym pozwany powinien spełnić świadczenie w terminie wyznaczonym przez przepis art. 14 ust. 1 ustawy.

Zgłoszenie szkody nastąpiło dnia 1. 10.2007 r. z żądaniem zapłaty 50.000 zł zadośćuczynienia, żądanie kwoty 150.000 zł zostało zgłoszone pismem, które wpłynęło do ubezpieczyciela dnia 6.12.2007 r. Zatem w zakresie kwoty 50.000 zł powódce przysługują odsetki ustawowe od dnia 1.11.2007 r., a w zakresie kwoty 53.500 zł od dnia 7.12.2007 r. (następnego po doręczeniu ubezpieczycielowi pisma rozszerzającego żądanie w zakresie zadośćuczynienia).

O kosztach procesu Sąd orzekł w oparciu o art. 100 KPC. Powódka wygrała proces w 70%. Łączne koszty procesu, poniesione przez strony wyniosły 7.234 zł (po obydwu stronach koszty zastępstwa procesowego w kwocie 3.600 zł i opłata od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł). Różnicę pomiędzy kosztami faktycznie poniesionymi przez powódkę, a kosztami które powinna była ponieść ze względu na wynik sporu należało zasądzić na jej rzecz od pozwanego.

Na koszty sądowe, których powódka nie uiściła, będąc od nich zwolnioną złożyły się: 7.200 zł tytułem opłaty od pozwu oraz koszty opinii biegłych w łącznej kwocie 1.420,68 zł. Zgodnie z wynikiem procesu, powódka powinna ponieść je w 30%, a pozwana w 70%. Na podstawie art. 113 ust. 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych odstąpiono od obciążenia powódki kosztami sądowymi od oddalonej części powództwa. Decyzja ta uzasadniona była trudną sytuacją materialną powódki.

Na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w związku z art. 100 KPC Sąd nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa wymienioną w pkt. 5 wyroku kwotę, stanowiącą 70% nieuiszczonych kosztów sądowych.

Apelację od wyroku złożyły obie strony:

Powódka zaskarżyła wskazany wyżej wyrok w części oddalającej powództwo oraz w zakresie wysokości zasądzonych kosztów i z uwagi na:

1. nie uwzględnienie wszystkich okoliczności wpływających na ocenę stopnia krzywdy i szkody powódki J. G. (1),
2. nie rozważenie wszystkich okoliczności związanych z trwałym następstwem utraty zdrowia powódki skutkujących utratę zdolności do pracy zarobkowej i wzrost potrzeb i zmniejszenie się jej widoków powodzenia w przyszłości,
3. sprzeczne z zebrany w sprawie materiałem dowodowym ustalenie, iż zasądzona kwota z tytułu zadośćuczynienia jest adekwatna do stopnia krzywdy i szkody odniesionej przez J. G. (1) i, że brak jest w sprawie podstaw dla ustalenia zaistnienia na skutek wypadku zwiększonych potrzeb powódki i zmniejszenia się jej widoków powodzenia w przyszłości,
4. nieuzasadnione, stosunkowe obniżenie zasądzonych na rzecz powódki od pozwanego kosztów zastępstwa adwokackiego

W konsekwencji powódka wniosła o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez podwyższenie zasądzonej kwoty z tytułu zadośćuczynienia do kwoty 120.000zł wraz z odsetkami godnie z pozwem;
2. renty w wysokości 2000zł miesięcznie wraz z zasądzeniem na rzecz powódki od pozwanego kosztów procesu.

Pozwany ubezpieczyciel zaskarżył wyrok w pkt.1,3 i 5 i zarzucam mu:

1. naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe

zastosowanie, w szczególności:

- a) art. 822 par.1 k.c. w zw. z art. 445 par.1 k.c. przez przyjęcie, że odpowiednim poziomem zadośćuczynienia dla powódki jest kwota 136.000 zł określona na dzień orzekania bez uwzględnienia wysokości zasądzonych odsetek

ustawowych powiększających zadośćuczynienie o ponad 60.000 zł, a więc ustalenie zadośćuczynienia rażąco wygórowanego,

b) art. 822§1 k.c. w zw. z art. 445§1 k.c. i art. 481 k.c. przez przyjęcie, że bieg terminu odsetek ustawowych od zasądzonego zadośćuczynienia rozpoczął się od dnia 01.11.2007r w zakresie kwoty 50.000 zł i od dnia 07.12.2007 w zakresie kwoty 53.500 zł,

2. naruszenie przepisów postępowania mających wpływ na rozstrzygnięcie sprawy :

a) art.321 kpc przez orzeczenie w zakresie zadośćuczynienia ponad żądanie powódki wskutek ustalenia poziomu zadośćuczynienia na poziomie 136,000 zł i pomniejszenie tej kwoty o zadośćuczynienie wypłacone przez pozwanego tj. 32.500 zł,

b) art.193 par. 3 kpc przez uznanie, że nie nastąpiła zmiana powództwa, ale tylko doprecyzowanie jego w zakresie żądania odsetek ustawowych od daty wypadku tj. 09.03.2007r zamiast od daty doręczenia pozwu pozwanemu i przyjęcie zmienionego stanowiska powódki na rozprawie bez obowiązku doręczenia w tym zakresie pisma pozwanemu, a tym samym pozbawienia pozwanego obrony swoich praw między innymi przez podniesienie zarzutu przedawnienia w zakresie żądania odsetek ustawowych za okres od 09.03.2007 do 08.11.2008r

Wskazując na te podstawy apelacji strona pozwana wniosła:

1. zmianę zaskarżonego wyroku przez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 63.500 zł tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od dnia 08 listopada 2008r do dnia zapłaty;

2. oddalenie powództwa w pozostałym zakresie;

3. stosunkowe rozliczenie kosztów procesu pomiędzy stronami procesu, w tym rozliczenie kosztów zastępstwa procesowego i proporcjonalne obciążenie pozwanego w zależności od wyniku procesu kosztami sądowymi tj. opłatą sądową i kosztami opinii biegłych jak również zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego

ewentualnie o:

4. uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania z uwzględnieniem kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Apelacyjny uzupełniająco ustalił i zważył co następuje:

Rozpatrując roszczenie o zapłatę renty Sąd I instancji uznał, że powódka nie sprecyzowała jakie wydatki miałyby uzasadniać zasądzenie renty w dochodzonej wysokości, ani nie udowodniła tego roszczenia. Podstawy do zasądzenia renty nie dawały zdaniem Sądu Okręgowego również wydane w sprawie opinie, bo stwierdzona w nich konieczność pomocy innej osoby dotyczyła okresu wcześniejszego, który nie został objęty żądaniem pozwu. Powódka domagała się renty począwszy od wniesienia pozwu, a w tym okresie konieczność korzystania przez powódkę w tym czasie z pomocy osób trzecich nie została udowodniona.

Podzielając ocenę Sądu o braku wykazania potrzeby opieki ze strony innych osób podnieść należy, że powódka również udokumentowała w toku postępowania pierwszoinstancyjnego zwiększone potrzeby w zakresie konieczności nabywania leków, prowadzenia leczenia u lekarzy specjalistów i rehabilitacji (faktury i rachunki k-47). Dokumenty potwierdzające dalsze istnienie takich zwiększonych potrzeb powódka złożyła również przed Sądem Apelacyjnym, który jest również instancją merytoryczną (faktury i rachunki k-264). Uznając, że istnieje konieczność sprawdzenia, czy powoływane wydatki są skutkiem urazów wypadkowych, a jeżeli tak jaki jest zakres ponoszonych kosztów Sąd Apelacyjny dopuścił dowód z uzupełniającej pisemnej i ustnej opinii biegłego neurochirurga dr K. B..

W oparciu o przedłożone faktury i rachunki oraz opinie biegłego K. B. Sąd Apelacyjny ustala dodatkowo, że powódka od dnia wypadku do daty orzeczenia wymagała leczenia farmakologicznego i rehabilitacyjnego, a jej dolegliwości mają charakter przewlekłych. Jeśli chodzi o stosowane przez nią leki, to należą one do grupy leków, które mogą być nabyte tylko po uzyskaniu recepty. Są to typowe leki stosowane w leczeniu bólowym kręgosłupa. Stałe leczenie u neurologa, ortopedy i okulisty oraz rehabilitacją są dla powódki niezbędne. Możliwość korzystania ze świadczeń NFZ jest uwarunkowana z jednej strony posiadaniem ubezpieczenia zdrowotnego, a z drugiej strony dostępnością do lekarzy podanych specjalności. J. G. mieszka w G. - z dala od centrów medycznych i może mieć problem w skorzystaniu z pomocy w ramach świadczeń NFZ. Powódka wymaga również stałej rehabilitacji czyli 2-3 pakietów rehabilitacji ambulatoryjnej rocznie i wyjazdu do sanatorium co najmniej co drugi rok. Koszt takiego pakietu zależy od miejsca wykonywania i rodzaju zastosowanych zabiegów. Minimalny jednorazowy wydatek na 10 zabiegów należy szacować na 200-300 zł.

Oferta NFZ w tym zakresie nie jest dla powódki wystarczająca, a zatem część zabiegów powinna być wykonana odpłatnie. Przeciętny koszt opisanego leczenia wynosi około 100 zł miesięcznie, a koszt dotykowej odpłatnej rehabilitacji to przynajmniej 30 zł miesięcznie. Łączne zwiększone potrzeby przez cały tok procesu jak również w przyszłości stanowią o koszcie rzędu około 130 zł miesięcznie (faktury i rachunki k- 47 i 264 , opinia pisemne biegłego K. B. (2) k- 269 – 270 , 279-280 i opinia ustna k- 316 i 317).

Uzupełniony w ten sposób stan faktyczny skutkuje uznaniem, że apelacja powódki jest trafna tylko w niewielkiej części roszczenia rentowego. Jeśli chodzi o apelację pozwanego to jest ona niezasadna.

Z zarzutów postawionych przez powódkę uzasadnienie znajduje jedynie zarzut, że Sąd pomijając złożone na początku procesu rachunki i faktury błędnie przyjął, iż powódka nie wykazała podstaw do ustalenia, że na skutek wypadku zwiększyły się jej potrzeby.

Podstawą prawną roszczenia powódki jest w tym zakresie przepis art. 444 § 2 k.c., zgodnie z którym, jeżeli poszkodowany utracił całkowicie lub częściowo zdolność do pracy zarobkowej albo zwiększyły się jego potrzeby lub zmniejszyły widoki powodzenia na przyszłość, może żądać od zobowiązanego do naprawienia szkody odpowiedniej renty. Warunkiem koniecznym do przyznania renty, w każdej z tych trzech wymienionych sytuacji jest powstanie szkody wyrażającej się w zwiększonych wydatkach lub zmniejszonych dochodach.

Uzupełniony materiał dowodowy nie pozostawia wątpliwości co do przyjęcia, że zwiększone potrzeby powódki dotyczą ponoszenia kosztów leczenia farmakologicznego i ewentualnych okresowych wizyt u specjalistów i przeprowadzenia badań oraz leczenia rehabilitacyjnego. Ponoszony na ten cel wydatek został wykazany jedynie do kwoty 130 zł miesięcznie. Zasądzeniu podlegała renta na zwiększone potrzeby w podanej kwocie 130 zł miesięcznie i w tym zakresie wyrok podlegał zmianie.

Powódka nie domagała się zasądzenia odsetek od roszczenia rentowego, a zatem istniała możliwość skapitalizowania należnej jej kwoty za cały czas procesu do kwoty 7410 zł (130 zł * 57 miesięcy= 7410zł) i zasądzenie 130 zł renty na przyszłość. To skutkowało zmianą proporcji wygranej i podwyższeniem jej do 78 % w stosunku do 22% oddalonego powództwa. W konsekwencji tego stanu rzeczy i treści art. 100 k.p.c. należało podwyższyć kwotę zasadzoną od pozwanego na rzecz powódki tytułem zwrotu kosztów do 2025 zł (78 % z kwoty 3617 zł) – (22% z kwoty 3617zł), jak również kwotę należną Skarbowi Państwa z racji kosztów sądowych, których powódka nie miała obowiązku uiścić.

Pozostałe zarzuty powódki i wszystkie zarzuty pozwanego są chybione.

Jeśli chodzi o dalsze roszczenie rentowe określone w pozwie i w apelacji w kwocie po 2000 zł miesięcznie, to podlega ono oddaleniu. Powódka nie wykazała istnienia zwiększonych potrzeb przekraczających 130 zł miesięcznie, jak również choćby częściowej utraty zdolności do pracy zarobkowej albo zmniejszenia widoków powodzenia na przyszłość. Na te ostatnie okoliczności nie powoływano dowodów, a zatem roszczenia te podlegały oddaleniu jako niewykazane.

Odnosząc się zarzutów apelacyjnych obu stron kwestionujących wysokość zasądzzonego zadośćuczynienia, to dalej idące są twierdzenia strony pozwanej, która podniosła, że żądanie sformułowane w pozwie dotyczyło kwoty 120.000 zł, a zatem wbrew treści art. 321 k.p.c. Sąd wyrokował ponad żądanie powódki w zakresie kwoty 16.000 zł. Z tego pozwany wywiódł w apelacji, że kwota zasazona zgodnie z żądaniem powódki powinna wynieść 87500 zł(120.000 -32.500 zł).

Powyższy zarzut jest całkowicie chybiony. W uzasadnieniu pozwu powódka podała, że pozwany wypłacił jej łącznie 32.560 zł, a w tej sprawie „domaga się zasądzenia na jej rzecz dotatkowo zadośćuczynienia w wysokości 120.000 zł”.

W uzasadnieniu Sąd I instancji podał, że właściwym poziomem zadośćuczynienia rekompensującym cierpienia fizyczne i psychiczne powódki będzie kwota 136.000 zł przy 48% uszczerbku na zdrowiu, po czym pomniejszył ją o 32.500 zł tj. kwotę wypłaconą przez pozwanego w toku likwidacji szkody tj. w roku 2007 i zasądził dodatkowo 103.500 zł, a zatem mniej niż żądała powódka.

Jeśli chodzi o wysokość zasądzzonego zadośćuczynienia, to zakwestionowały ją w apelacjach obie strony. Zadaniem powódki jest zaniżona, pozwany podniósł, że przyjęcie ustalenie go na poziomie 136.000 zł oznacza, że za 1% uszczerbku na zdrowiu powinna powódka otrzymać kwotę po 2800 zł. Biorąc zaś pod uwagę pod uwagę zasądzone odsetki ustawowe (od listopada i grudnia 2007 roku) powódka de facto otrzymałaby nie 136.000 zł, ale około 200.000 zł, co w przeliczeniu na 1% uszczerbku na zdrowiu stanowiłoby około 4000 zł.

Sąd Apelacyjny nie podziela żadnego z tych zarzutów.

Jak wynika z treści art. 445 §1 k.c. w wypadkach przewidzianych w przepisie art. 444 k.c. sąd może przyznać poszkodowanemu odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. W doktrynie uznaje się, że zadośćuczynienie za krzywdę jest swoistą postacią odszkodowania, którego celem jest zrekompensowanie szkód majątkowych. Zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę pełni przede wszystkim funkcję kompensacyjną - ekwiwalentu za doznaną przez pokrzywdzonego szkodę niemajątkową (krzywdę). Powszechnie uważa się, że powinno ono wynagrodzić doznane przez pokrzywdzonego cierpienia, utratę radości życia oraz ułatwić mu przezwycięzenie ujemnych przeżyć psychicznych (por. Kodeks cywilny. Komentarz do artykułów 1- 534. Tom I pod red. E. Gniewka, Wydawnictwo C.H. BECK, Warszawa 2004).

Ugruntowane orzecznictwo wskazuje, zadośćuczynienie jest formą rekompensaty pieniężnej z tytułu szkody niemajątkowej i obejmuje swym zakresem wszystkie cierpienia fizyczne i psychiczne, zarówno już doznane, jak i te które mogą powstać w przyszłości. Ma w swej istocie ułatwić przezwycięzenie ujemnych przeżyć. Dzięki niemu winna zostać przywrócona równowaga, zachwiana wskutek popełnienia przez sprawcę czynu niedozwolonego. Ma ono charakter całościowy i winno stanowić ekonomicznie odczuwalną wartość. Wielkość zadośćuczynienia zależy od oceny całokształtu okoliczności sprawy, w tym rozmiaru doznanych cierpień, ich intensywności, trwałości czy nieodwracalnego charakteru.

Przy ustalaniu rozmiaru cierpień i ujemnych doznań psychicznych powinny być uwzględniane zobiektywizowane kryteria oceny, jednakże w relacji do indywidualnych okoliczności danego przypadku. Od osoby odpowiedzialnej za szkodę poszkodowany winien otrzymać sumę pieniężną, o tyle w danych okolicznościach odpowiednią, by mógł za jej pomocą zatrzeć lub złagodzić poczucie krzywdy i odzyskać równowagę psychiczną. Nie ma natomiast podstaw do uwzględnienia żądania w takiej wysokości, by przyznana kwota stanowiła ponadto, ze względu na swoją wysokość represję majątkową (tak SN w uchwale pełnego składu Izby Cywilnej SN z dnia 8 grudnia 1973 roku, OSNCP z 1974 r., poz. 145, wyrok SN z dnia 10.06.1999 r., II UKN 681/98, OSNP 2000, nr 16, poz. 626).

Zdaniem Sądu Apelacyjnego zadośćuczynienie ustalone przez Sąd Okręgowy odpowiada tym wszystkim zasadom. Uwzględnia daleko idące i nieodwracalne trwałe następstwa doznanych w wypadku urazów, rozmiar cierpienia fizycznego i psychicznego oraz uszczerbku na zdrowiu powódki. Duże znaczenie mają niekorzystne rokowania nie

tylko co do utrzymywania się dolegliwości powódki, ale przede wszystkim co do tego, że doznane urazy będą prowadziły do przyspieszenia i pogłębienia naturalnego procesu zwyrodnieniowego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego ustalona kwota będzie odpowiednią rekompensatą w stosunku do rozmiaru doznanej przez powódkę krzywdy. Zadośćuczynienie ma charakter kompensacyjny i jego wysokość powinna przedstawiać wprawdzie nie nadmierną, ale ekonomicznie odczuwalną wartość. Z punktu widzenia rozstrzygnięcia przez Sąd II instancji duże znaczenie ma to, że skoro wysokość zadośćuczynienia poddana jest sędziowskiemu uznaniu, to zmiana orzeczenia w wyniku złożonego środka zaskarżenia może mieć miejsce wyłącznie w sytuacji jego rażącego wygórowania lub zaniżenia. W niniejszej sprawie nie ma najmniejszych wątpliwości co do tego taki stan rzeczy nie wystąpił.

W żadnym razie nie można zgodzić się z twierdzeniem strony pozwanej, że zadośćuczynienie jest zawyżone ponieważ po doliczeniu zasądzonych przez Sąd odsetek będzie stanowiło rekompensatę na poziomie 4000 zł za 1 % uszczerbku. Podniesienie zarzutu tego rodzaju wskazuje na mylenie pojęć, jako że zasądzenie zadośćuczynienia następuje na zupełnie innej (wyżej omówionej) podstawie niż zasądzenie odsetek.

Żądanie zasądzenia odsetek znajduje uzasadnienie w treści przepisu art. 481 k.c. Stosownie do § 1 cyt. przepisu, jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, choćby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Istotne jest więc ustalenie momentu, w którym dłużnik opóźnił się ze spełnieniem świadczenia, a więc najpierw należy określić termin spełnienia świadczenia.

Termin spełnienia świadczenia przez ubezpieczyciela reguluje przepis art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. z 2003 r., Nr 124, poz.1152 ze zm. – dalej jako u.u.o.). Zgodnie z powołanym przepisem zasadą jest, że zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowanie w terminie 30 dni licząc od dnia złożenia przez poszkodowanego lub uprawnionego zawiadomienia o szkodzie. Ubezpieczyciel popada jednak w opóźnienie tylko wtedy, gdy przewidziane w tym przepisie "zawiadomienie" o szkodzie ma charakter żądania spełnienia świadczenia, a nie jedynie charakter zawiadomienia o zajściu nieszczęśliwego wypadku, nakładającego na zakład ubezpieczeń obowiązek świadczenia (por. wyrok SN z dnia 14 lipca 1976 roku, I CR 241/76, OSPiKA 1977, z. 7-8, poz. 133).

Powódka dokonała zgłoszenia szkody pozwanemu w dniu 1 października 2007r., w którym zażądała 50.000 zł zadośćuczynienia, a zatem istniały podstawy do zasądzenia od tej kwoty odsetek od 1 listopada 2007r., a od pozostałej części roszczenia od 7 grudnia 2007r., jako że żądanie zgłoszone było w piśmie opatrzonym datą 11 listopada 2007r., które wpłynęło do ubezpieczyciela 6 grudnia 2007 roku.

Należy więc przyjąć, że skoro J. G. występowała od początku z całkowicie uzasadnionymi żądaniami precyzowanymi kwotowo, to pozwany musi ponosić skutki swojego działania. O takim rozstrzygnięciu przesądza fakt, że u powódki nie ujawniła się żadna dodatkowa, czy późniejsza szkoda.

Wręcz przeciwnie szkoda była jedna, pozwany został o niej zawiadomiony i wezwany do jej naprawienia, a skoro tego nie uczynił w postępowaniu likwidacyjnym, a następnie przez kilka lat procesu sądowego, to musi ponosić konsekwencje z art 481 k.c. i nie można zaprzeczać prawu powoda domagania się zasądzenia odsetek ustawowych za cały okres opóźnienia. W przeciwnym razie byłoby to nieuzasadnione premiowanie dłużnika, który rozmyślnie nie spłaca swoich należności i nie ponosi z tego powodu żadnej odpowiedzialności, a wręcz przeciwnie bo dysponując przez kilka lat niemalą kwotą ponad100.000 zł mógł odnosić realne korzyści lokując ją w zyskownych przedsięwzięciach .

Podnieść też trzeba, że konstrukcja wszystkich przepisów zobowiązaniowych zmierza do stworzenia jak najlepszej ochrony prawnej wierzycieli i przewiduje odpowiednie instrumenty wymuszające wykonanie zobowiązań. Jednym z tych instrumentów są odsetki ustawowe, które od szeregu lat ustalane są na tak wysokim poziomie, aby nie spłacanie zobowiązań stanowiło dla dłużnika dla dłużnika odpowiednią dolegliwość. Należy więc przyjąć, że wprowadzając obowiązek płacenia odsetek ustawodawca miał nie tylko na celu zapewnienie wierzycielowi zachowania realnej

wartości wierzytelności , ale również chodziło o stworzenie swoistej „kary dla dłużnika” , którą ma ponieść jeżeli nie spłaca swoich zobowiązań. Biorąc to wszystko pod uwagę Sąd uznał, że jeżeli strona powodowa wystąpiła z roszczeniami sprecyzowanymi kwotowo i były one od początku całkowicie zasadne, to dłużnik odmawiając wypłaty odszkodowania popada w opóźnienie skutkujące obowiązkiem zapłacenia odsetek ustawowych za cały okres opóźnienia.

Strona pozwana zarzucała brak wskazania w pozwie daty żądania odsetek . Jest to z pewnością niedokładność, którą należy interpretować jako żądanie zasądzenia „należnych odsetek”. Skoro termin płatności odsetek od roszczeń kierowanych do ubezpieczyciela określa ustawa, to odsetki są należne od daty uchybienia temu terminowi. Tym samym należy podzielić twierdzenie Sądu Okręgowego, że dookreślenie na ostatniej rozprawie żądania odsetkowego nie stanowiło rozszerzenia żądania pozwu. Nie doszło też do powoływanego w apelacji naruszenia treści art. 193 par. 3 kpc z racji braku określenia daty zasądzenia odsetek ustawowych w piśmie procesowym, które zostałyby doręczone pozwanemu. Wynika to z faktu, że niniejsza sprawa wpłynęła w 2008 roku, a zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 roku o zmianie kodeksu postępowania cywilnego (Dz.U. 7/2010/45) w sprawach wszczętych przed dniem wejścia w życie ustawy (19 kwietnia 2010 roku) do zakończenia postępowania w danej instancji stosuje się przepisy dotychczasowe.

O kosztach postępowania za I i II instancję Sąd orzekł na zasadzie art. 100 k.p.c. Powódka wygrała proces w I instancji w 78 % co oznaczało, że zasądzone na jej rzecz koszty procesu musiały zostać podwyższone do 2025,52 zł. Taka sama sytuacja dotyczyła podwyższenia do 6.568 zł kwoty należnej Skarbowi Państwa od pozwanego na pokrycie brakującej opłaty sądowej. Jeśli chodzi o postępowanie apelacyjne, to powódka wygrała je w 22%, a apelacja pozwanego została oddalona. Sąd obciążył pozwanego brakującymi kosztami sądowymi od uwzględnionej części apelacji powódki (445,50 zł) oraz wydatkami na poczet kosztów opinii biegłego (210,08 zł). Jednocześnie Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powódki wynagrodzenie adwokackie od oddalonej apelacji pozwanego (1800 zł) pomniejszone o wynagrodzenie od oddalonej części apelacji powódki (1008 zł) czyli kwotę 792 zł.